

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

ISSIQLIK BILAN DAVOLASH HAQIDA TUSHUNCHASI, ISSIQLIK BILAN DAVOLASH TURLARI VA USULLARINI QO'LLASH QOIDALARI, ORGANIZMGA TA'SIRI

Navruzova Matluba Inayatullayevna

Toshkent viloyati Chirchiq tibbiyot kolleji

Fizioterapiya va massaj fani o'qituvchisi.

Kirish

Issiqlik bilan davolash deganda, davo jarayoni issiqlik omili ta'siri ostida olib borilishi tushuniladi. Issiqlik omili bo'lib, uzoq vaqt davomida yuqori haroratni saqlab qoluvchi moddalar xizmat qiladi. Issiqlik omili deb, yorug'lik va elektr tokining yuqori va past harorati bilan davolashga ham aytiladi. Issiqlik bilan davolashda balchiq, ozokerit, loy va qum kabilardan foydalaniladi. Bu moddalar **peloidlar** deb ataladi. Ular, asosan, sanatoriya-kurort sharoitlarida va fizioterapevtik bo'limlarda qo'llaniladi. Peloidlar issiqlikni uzoq vaqt o'z ichida saqlab turadi va kontakt yo'l orqali uni organizmga astasekin uzatadi. Shu tufayli to'qimalarga issiqlik bir me'yorda tarqaladi. **Kalit so'zlari**-Peloidoterapiya, Ozokerit, Parafin, kiyuvet, salfetka, aplikatsiya.

Balchiq bilan davolash

Shifobaxsh balchiqlar oltita genetik tipga bo'linib, ularning har biri ma'lum bir kimyoviy tarkibga va o'ziga xos fizik xususiyatlarga ega. Torf balchig'i, sapropel (chiriyotgan cho'kma balchiq) balchiq, vodorod sulfidli, cho'kma balchiq, sopka balchiq, loyli balchiqlar tafovut qilinadi. Davolash amaliyotida cho'kma balchiq,

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

sapropel va torf balchig'i keng qo'llaniladi. O'zbekistonda cho'kma balchiq Jizzax viloyatining «Balchiqli ko'l»i dan olinadi.

Cho'kma balchiq, sapropel va torf balchiqlarining kelib chiqishi mikroorganizmlarning hayot faoliyati bilan bog'liq bo'lib, bu balchiqlarda biologik faol moddalar (fermentlar, gormonlar), kolloidlar hamda gazlar (vodorod, azot, metan) hosil bo'ladi.

Vodorod sulfidli cho'kma balchiq – bu balchiqning tarkibida oz miqdorda organik moddalar va loy zarrachalari bo'lib, namligi 41–60 %, reaksiyasi kuchsiz ishqorli yoki neytralga yaqin bo'ladi.

Sapropel balchiqlar – chuchuk suvli ochiq havzalarda tuproq va qum zarrachalar, tuproqdagi chirindi moddalardan hosil bo'lib, unda organik moddalar katta miqdorda bo'ladi, oltingugurt yo'q, reaksiyasi – neytral, namligi 90–95 % gacha bo'ladi.

Torf balchig'i – botqoqliklarda o'simliklar organizmining uzoq vaqtgacha kislorodsiz chirishi natijasida hosil bo'ladi. Torf balchig'ida organik moddalar, asosan, gumin moddalari, minerallar kam bo'ladi, torf balchig'ining reaksiyasi kuchsiz kislotali.

Sopka balchig'i – asosini loy tashkil etadi. Uning suyuq qismida mineral tuzlar va organik moddalar kam bo'ladi, u turdagi balchiq gaz-neftli yerlarda uglevodorod ta'sirida hosil bo'ladi. Mineral cho'kma balchiqlar va sopka balchiqlar tabiiy holatda ishlatiladi.

Fiziologik ta'siri. Shifobaxsh balchiqlar organizmga mexanik, issiqlik va kimyoviy ta'sir ko'rsatadi. Balchiqning fizik xossalari balchiq bilan davolash vaqtida, birmuncha yuqori haroratdan foydalanishga imkon beradi.

Mexanik ta'sir – balchiq massasining bosimi badan hamda balchiq qavati o'rtasidagi ishqalanish natijasida yuz beradi.

Kimyoviy ta'sir – balchiqdan organizmga teri orqali o'tadigan turli kimyoviy moddalar (gazsimon, uchuvchan moddalar) ta'siriga bog'liq.

Balchiq bilan quyidagi kasalliklarni davolash tavsiya etiladi: harakat a'zolari kasalliklari orqa miyaning jarohatlanishi va boshqa shikastlar natijasida yuz bergan kasalliklar, qorin bo'shlig'i a'zolari va jinsiy a'zolarining surunkali yallig'lanish jarayonlari, nevritlar.

Quyidagi kasalliklarda balchiq bilan davolash mumkin emas: O'tkir yallig'lanish jarayonlari, xavfli o'smalar, sil, yurak-qon tomir kasalliklari, nefrit, homiladorlik.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Qum bilan davolash.

Qum birmuncha gigroskopik modda va bu balchiqqa nisbatan issiqni kam o‘tkazadi. Qum vannalari dengiz bo‘yida joylashgan kurortlarda qo‘llaniladi. Bunday vannalarni kurortdan boshqa joylarda ham qo‘llash mumkin. Qum bilan qo‘l yoki oyoq og‘riqlariga davo qilishda kichik mahalliy vannalar – ikki qavatli taxta yashiklardan foydalaniladi.

Qum harorati 52–55°C bo‘lib, muolaja 30 daqiqa va undan ko‘proq davom etadi.

Loy bilan davolash

Loy ta’sirchan va hammabop davolash vositasidir. Loydan, ayniqsa, balchiq bo‘lmagan joylarda muvaffaqiyatli foydalanish mumkin. Davolash maqsadida loyning plastik va yopishqoq turlari ishlatiladi. Ishlatishdan oldin tuproq quritiladi va turli aralashmalardan

(qum, mayda tosh va boshqa) tozalanadi. Yaxshi yumshatilgan tuproqqa bir tekis konsistensiyali loy hosil bo‘lguncha, osh tuzining 10 %li eritmasi qo‘shiladi va loyni

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

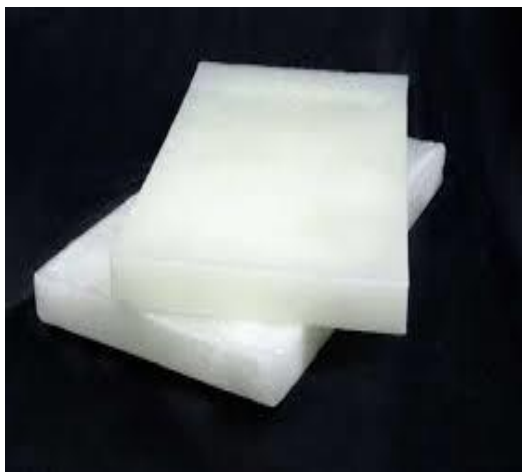
Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

kulcha sifatida qo'llash uchun malham holiga, vanna sifatida qo'llash uchun suyuqroq holga keltiriladi. Shundan so'ng, loyni chelakka solib, suv hammomida 37–43°C gacha isitiladi va odatda mahalliy vanna sifatida qo'llaniladi.

Parafin bilan davolash.

Parafin bilan davolash uchun tozalangan, yaxshi suvsizlantirilgan va erish harorati 52–55°C bo'lgan parafindan foydalaniladi. Parafin teriga quyidagi usullarda qo'yiladi:

Parafinni qatlam tarzda qo'yish. 55–60°C gacha eritilgan parafin bo'yoq cho'tkasi bilan teriga tekis qilib surtiladi, ustidan mum qog'oz, so'ng adyol bilan yaxshilab o'raladi.

Parafin vannachasi bemorning oyoq yoki qo'llariga paraffin qatlam qilib surilgandan so'ng, uning oyoq yoki qo'li 60–65 °C li parafin bilan to'ldirilgan kleyonka xaltaga tushiriladi.

Salfetka bilan applikasiya qilish. Teriga parafin shimdirilgan salfetka qo'yiladi, uning ustiga issiqroq parafin shimdirilgan salfetka qo'yiladi, ustidan kleyonka yopib ko'rpa bilan o'rab qo'yiladi.

Kyuvet – applikasiya usuli. Kyuvetdagi 50-54°C li parafinni kleyonka bilan kyuvetdan chiqarib olib, bemor tanasiga qo'yiladi va ko'rpa bilan yopiladi.

Parafinni quyidagi kasalliklarni davolashda tavsiya etiladi:

Yarim o'tkir va surunkali yallig'lanish kasalliklari, bo'g'imlar, mushaklar, paylar jarohatining asoratlari, xoletsistit, me'da-ichak yara kasalliklari, ayollar jinsiy a'zolarining surunkali kasalliklari, periferik asab tizimi kasalliklari.

Quyidagi holatlarda tavsiya etilmaydi: yiring jarayonlari va o'tkir yallig'lanish kasalliklari, qon ketishi, xavfli o'smalar, gepatit, buyrakning yallig'lanish kasalliklari, qon kasalliklari.

Proceedings of International Educators Conference

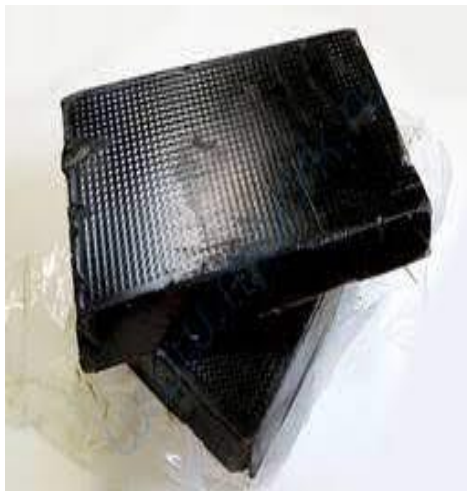
Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Ozokerit bilan davolash.

Ozokerit yoki tog‘ mumi tabiiy tog‘ bag‘irlarida, shuningdek, neft chiqadigan ba‘zi bir joylarda uchraydi. Bu moddalar jarohatlanmagan teri orqali reflektor va rezorbtiv ta‘sir ko‘rsatadi, vegetativ asab tizimi, moddalar almashinuvi, to‘qimalarning limfa va qon aylanishi, ichki a‘zolarining secretor funksiyalariga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Kyuvet-applikatsiya usulida oldindan tayyorlanib olingan 50–55°C li ozokerit kuchlarini tananing zarur sohasiga qo‘yib kleyonka bilan yopiladi. Uning ustidan adyol bilan o‘raladi.

Salfetka-applikatsiya usulida. Bir necha qavat 50–55 °C li ozokerit shimdirilgan salfetkani bemorning tegishli sohasiga qo‘yib, uning ustidan bir necha qavat issiqroq ozokeritli salfetkalar qo‘yiladi, uning ustidan kleyonka va adyol bilan o‘rab qo‘yiladi.

Qatlam hosil qilish usulida organizmning tegishli sohasiga bo‘yoq cho‘tkasi bilan 55°C li suyultirilgan ozokerit qavat-qavat surtiladi. So‘ng ustidan issiqroq ozokerit surtilib, kleyonka va adyol bilan o‘rab qo‘yiladi.

Mahalliy ozokerit vannalarida avval qo‘l yoki oyoqqa bir necha qavat qilib cho‘tka bilan ozokerit surtiladi, so‘ng 55–60 %li ozokerit quyultirilgan xaltaga qo‘l va oyoq solinadi. Ozokerit har xil surunkali yallig‘lanish jarayonlarida, ayrim teri kasalliklari, jarohatdan keyingi davrda, radikulitlar, moddalar almashinuvi buzilishi natijasida yuz bergan artritlar va poleartritlarda qo‘llaniladi. Ozokeritni issiqlik bilan davolanmaydigan kasalliklarda qo‘llash mumkin emas.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ahmedov A., Sodiqova Z. Normal anatomiya va fiziologiyasi. T., 2000.
2. Ganiyev S. V. Travmatologiya va ortopediya asoslari.
3. Ilxo‘jayeva K.E., Xudoyberganova B.T. Fizioterapiya va tibbiy reabilitatsiya. T., 2004.
4. Murodov N.N. O‘zbekiston kasaba uyushmasining shifo makonlari. T., 1995.
5. Студенкин М.Я. Справочник педиатра.
6. Xaydarov S.O. Ichki kasalliklar.
7. Yuldashev K.E. Fizioterapiya. T., 1990.

E- Conference Series

Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings

E- CONFERENCE
SERIES